

УДК 378.147:796.011.3

ПЕДАГОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДО ВИХОВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Безкоровайний С.Б.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

У роботі представлені дані про готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності та до виховання здорового способу життя молодших школярів. Рівень їх теоретичної та практичної підготовки, та ставлення до власного здоров'я їх, та молодших школярів.

Ключові слова: готовність до професійної діяльності, майбутні вчителі фізичної культури, професійна діяльність, здоровий спосіб життя, молодші школярі.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Професійна спрямованість навчально-виховного процесу в інститутах та на факультетах фізичної культури вимагає, щоб кожна навчальна дисципліна цілеспрямовано впливала на формування особистісних і професійно значущих якостей майбутніх фахівців. Водночас важко визначити, яким способом діяльності слід навчити майбутніх учителів, які компоненти творчої діяльності в них необхідно розвивати і вдосконалювати.

Професійна діяльність ставить певні вимоги до діяльності нервової системи, рухливості нервових процесів. Учитель фізичної культури повинен мати високу працездатність, витримувати дії сильних подразників, уміти концентрувати свою увагу.

Фізична готовність визначається відповідністю стану здоров'я й фізичного розвитку вимогам педагогічної діяльності. Для вчителя фізичної культури рівень фізичної підготовленості є одним з важливих факторів педагогічної майстерності.

Наукові дослідження доводять, що в майбутніх учителів фізичної культури спостерігається тісний взаємозв'язок між фізичною підготовленістю і володінням руховими вміннями і навичками. За допомогою фізичних вправ учитель передає знання, навчає руховим діям учнів [3].

Таким чином, професійна готовність учителя фізичної культури – це складний стан особистості, який обумовлює комплексом психолого-педагогічних і соціальних факторів.

Ефективність підготовки фахівця зумовлюється насамперед психологічною готовністю особистості до обраної спеціальності. Вибір професії – це певний етап у становленні «Я-професійного» особистості. Сутність психологічної готовності особистості до обраної спеціальності полягає в моральних нахилах та інтересі до професії, що являють собою не лише внутрішню спонуку, мотив засвоєння фахових знань, а й передумову розвитку спеціальних здібностей [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Безумовно, деякі риси професійної особи формуються у період навчання. На думку П.П. Нечаєва, вузівський період професіоналізації – період інтенсивного освоєння діяльності.

В період навчання у вищому навчальному закладі проходить найбільш повне і активне вияв-

лення різних здібностей і задатків студентів, де формується особистість майбутнього спеціаліста.

Дослідження останніх років виявили тенденцію до погіршення стану здоров'я учнів загальноосвітньої школи та незадовільний рівень володіння ними основними засобами формування здорового способу життя. Особливо тривожними є дані, що характеризують зниження рівня сформованості культурних прагнень і соціально значущих якостей учнів молодшого шкільного віку, які належать до моральної сфери, що свідчить про суттєві зміни у глибинних структурах особистості школярів. Це багато в чому пов'язано з відсутністю цілеспрямованого формування здорового способу життя в межах системи фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи [4].

Формулювання цілей статті. У цьому складному і багатогранному процесі фізичне виховання, поряд з іншими учбовими дисциплінами, виступає як важливий фактор всебічної підготовки студентів до майбутньої професії, гармонійного розвитку їх фізичних, моральних, інтелектуальних і інших особистих професійних якостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливо осмислити той факт, що коли за час навчання у ВУЗІ студент не залучається до систематичних занять фізичними вправами на добровільній основі і не буде їх використовувати, тоді в кінцевому підсумку ефект вузівського фізичного виховання буде зовсім незначним, тому, що вже через 1-2 роки після закінчення регулярних занять фізичними вправами проходить значне зниження досягнутого рівня фізичної підготовки. Самостійні заняття фізичними вправами підвищують вимоги до важливих особистих якостей майбутніх спеціалістів, як цілеспрямованість, самодисципліна, самостійність, організованість і здібність до їх розвитку.

Умови для формування готовності студентів до самостійної фізкультурної практики можуть бути створені в процесі проведення учбових занять по фізичному вихованню, але при цьому важливо, щоб вони відповідали необхідним умовам:

– заняття по фізичній культурі і спорту мають в обов'язковому порядку передбачати широкую теоретичну підготовку студентів, а також засвоєння ними методичних видів і умінь самоконтролю. У ході учбових занять студенти мають вчитися самостійно будувати такі форми занять, як ранкова гігієнічна гімнастика, фізкультура,

фізкультхвилинка, тренувальні заняття з виду спорту або загально фізичної підготовки;

– фізична і технічна підготовка студентів повинна забезпечувати до закінчення ВУЗу виявлене володіння основами техніки одного-двох видів спорту (на рівні другого-третього розряду) [8].

Перша фаза професійного зростання майбутнього учителя (18-20) років характеризується першою спробою увійти до педагогічного колективу, під час проходження педагогічної практики. У цей момент молодих спеціалістів з'являється можливість оцінити, наскільки реально збігаються їхні мрії та уявлення про обрану професію педагога. Дуже важливо, щоб майбутній вчитель зміг прийняти новий для нього спосіб життя і зумів в нього вписатися.

Майбутні вчителі повинні також враховувати необхідність попередньої підготовки до уроків, можливість проведення позакласних та поза-шкільних заходів, розглядати себе як класного керівника, не припускати виникнення проблеми у сфері спілкування з педагогічним колективом, батьками та ін.

«Учитель багато чого може, і якщо все, що він здатний зробити для зміцнення здоров'я школярів, він здійснює, діти виростуть такими, якими ми всі хочемо їх бачити – добрими, розумними, здоровими». Так високо оцінив роль учителя відомий гігієніст професор С.М. Громбах.

Також актуальною проблемою сучасної початкової школи є стан фізичного розвитку учнів, їхнього здоров'я, формування в них здорового способу життя. Відтак, необхідно організувати підготовку майбутніх учителів для проведення оздоровчої і профілактичної роботи з учнями, озброїти їх адекватними методиками формування здорового способу життя.

Феномен «готовність» учені розуміють здебільшого як особливий психічний стан особистості, наявність моделі щодо структури відповідної дії та спрямованості на її виконання. Професійну готовність до спортивно-ігрової діяльності з учнями початкової школи ми розуміємо як цілеспрямоване вираження особистості, що обіймає настанову, погляди і переконання в необхідності формування здорового способу життя, систему відносин, мотивацію, емоційно-вольові та розумові якості, відповідну професійну компетентність і навички та вміння її практичного втілення в роботі з учнями.

За результатами опитування школярів, уроки фізичної культури повинні, в першу чергу, виконувати функцію формування і зміцнення здоров'я. Сьогодні фізичне виховання практично зведено до надання окремих рухових навичок і фізичних якостей, при цьому постулат про гармонійний розвиток особистості, і про єдність тілесного і духовного лише декларується. Відсутність на заняттях з фізичної культури оздоровчих технологій, що спрямовані на всі складові здоров'я, не дозволяє повною мірою залучити учнів до творчої діяльності, здійснювати формування у них валеологічного світогляду й свідомого ставлення до збереження і зміцнення здоров'я. Разом з тим, у Концепції 12-річної середньої загальноосвітньої школи зазначається, що виховання здорової молоді сьогодні потрібно здійснювати переважно за рахунок піднесення оздо-

ровчої функції фізичної культури та підсилення мотиваційного компонента виховання здорового способу життя. У теперішній час фізична культура в школі повинна бути зорієнтована на виховання учнів з високим рівнем культури здоров'я.

Вивчення стану професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання вимагало від нас аналізу відповідного навчального плану (для освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра), а також аналізу змісту теоретичних дисциплін циклів фундаментальної та професійної підготовки, які, на наш погляд, повинні озброювати студентів необхідними знаннями, уміннями й навичками щодо майбутньої професійної діяльності у контексті формування культури здоров'я. Такими дисциплінами ми вважаємо валеологію, фізіологію, шкільну гігієну, теорію і методику фізичного виховання, безпеку життєдіяльності тощо. Детального вивчення також потребують навчальні програми зі спортивно-педагогічних дисциплін і педагогічної практики, що здійснюються на III-VI курсах навчання.

Аналіз програм розглянутих теоретичних дисциплін дозволяє зробити висновок, що їх зміст не задовольняє сучасним потребам підготовки вчителів фізичного виховання. Відсутність орієнтації дисциплін, що вивчаються на факультетах фізичного виховання, на формування у майбутніх учителів валеологічного світогляду негативно впливає на їхню готовність до виховання всебічно розвиненої та здорової особистості школяра [1].

Майбутній педагог повинен звернути увагу на різноманітність зв'язків між питаннями здорового способу життя та безпечної поведінки і широким колом наук сучасності, на можливість застосування численних активних методів навчання для популяризації здорової та безпечної життєдіяльності. Випускники вищих педагогічних учбових закладів повинні стати тим джерелом знань, які на якісно новій основі зможуть здійснювати навчання школярів, формуючи їх науковий світогляд і сприяючи становленню гармонійно розвинутої демократичної особистості [2].

Будь-яка діяльність може успішно здійснюватися лише за умови готовності до її виконання. Готовність до педагогічної діяльності – це наявність певного рівня сформованості у майбутнього вчителя знань, умінь здійснювати цю діяльність [5].

Нині спостерігається зниження інтересу дітей до занять фізкультурою. Ми, дорослі, лише з роками розуміємо справжню ціну свого здоров'я і жодні життєві успіхи, матеріальні цінності не можуть компенсувати його втрату. А дітей зовсім не цікавить проблема збереження власного здоров'я. Це питання завжди було в компетенції дорослих: сім'ї, школи, позашкільних установ. Учителям і батькам бажано не тільки переконувати дітей у тому, що необхідно займатися своїм здоров'ям, але й розкривати мету, називати причину: «навіщо це треба робити?», «для чого?». В «Основних напрямках реформи загальноосвітньої і професійної школи» зазначено: «Необхідно, щоб кожний школяр оволодів мінімумом знань у галузі гігієни та медицини, змалку знав свій організм і вмів підтримувати його в нормальному стані». Тільки тоді дитина відповідально ставитиметься до свого здоров'я. Але ми, дорослі, забуваємо або не хочемо зрозу-

міти, що виховувати, навчити дитину, розвивати її як особистість легше, якщо вона здорова і гармонійно розвинута фізично.

Висновок. Отже, здоров'я – важливий фактор працездатності і гармонійного розвитку дитячого організму. Вивчення проблеми дитячого здоров'я в наш час здобуває особливої актуальності. Здоров'я підростаючої людини – це про-

блема не тільки соціальна, але й моральна. Дитина сама повинна вміти бути не тільки здоровою, але й виховувати в майбутньому здорових дітей.

Залучення школярів до проблеми збереження здоров'я – це, насамперед, процес соціалізації виховання, зокрема, усвідомлення високого рівня комфорту, що закладається з дитинства на все життя [6].

Список літератури:

1. Бабич В.І. Стан професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування культури здоров'я школярів / В.І. Бабич // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут інновац. технолог. і змісту освіти. – 2006. – Вип. 48. – С. 213-217.
2. Гвоздій С.П. Інтерактивні методи у підготовці майбутнього вчителя до викладання основ здорового способу життя та безпечної поведінки / С.П. Гвоздій // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут інновац. технолог. і змісту освіти. – 2006. – Вип. 49. – С. 90-94.
3. Данилко М.Т. Характеристика професійної діяльності вчителів фізичної культури // Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: [монографія] / Микола Тихонович Данилко. – Луцьк, 2003. – С. 26-32.
4. Долинський Б.Т. Підготовка студентів до формування здорового способу життя у молодших школярів засобами спортивно-ігрової діяльності / Б.Т. Долинський // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут інновац. технолог. і змісту освіти. – 2006. – Вип. 49. – С. 136-141.
5. Коваленко Ю.О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / Ю.О. Коваленко. – Запоріжжя, 2008. – 20 с.
6. Лесик В.В. Формування здорового способу життя в загальноосвітніх навчальних закладах засобами освіти і виховання / В.В. Лесик // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут інновац. технолог. і змісту освіти. – 2006. – Вип. 49. – С. 198-202.
7. Лукашук-Федик С.В. Здоровий спосіб життя як пріоритетний напрямок формування репродуктивної культури особистості / С.В. Лукашук-Федик // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут інновац. технолог. і змісту освіти. – 2006. – Вип. 48. – С. 161-167.
8. Скороварова Т. Культурно-моральний аспект залучення студентів до самостійних занять з фізичної культури і спорту / Тетяна Скороварова // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість: зб. матер. VII Всеукр. наук.-практ. конференції, 15-16 квіт. 2004 р.: у 7 т. / Мін-во освіти і науки України [та ін.]; ред. кол. Андрущенко В.П. [та ін.]. – К., 2004. – Т. 1. – С. 317-320.

Безкорвайный С.Б.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И К ВОСПИТАНИЮ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация

В данной работе представлены данные о готовности будущих учителей физической культуры к профессиональной деятельности и к воспитанию здорового образа жизни у младших школьников. Уровень их теоретической и практической подготовки, и отношение их к собственному здоровью, и к здоровью младших школьников.

Ключевые слова: готовность к профессиональной деятельности, будущие учителя физической культуры, профессиональная деятельность, здоровый образ жизни, младшие школьники.

Bezkorovayny S.B.

Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University
named after Grigory Skovoroda

PEDAGOGICAL READINESS OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE FOR PROFESSIONAL WORK AND FOR THE UPBRINGING OF A HEALTHY LIFESTYLE FOR CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE

Summary

The paper presents data on the readiness of future teachers of physical education to the profession and the education of healthy lifestyles of younger scholars. The level of theoretical and practical training, and attitudes to their own health, and elementary school.

Keywords: commitment to the profession, future teachers of physical education, professional activity, healthy lifestyle, younger students.